

////////////////////////////////////

ARCHEOLOGIE NOTA

LANDINRICHTING SCHELDE EN RUPEL – RETENTIEBEKKEN RUMST

DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

////////////////////////////////////

INHOUD

Inhoud	2
1	Administratieve gegevens.....3
2	Gemotiveerd advies.....3
2.1	Datering en interpretatie onderzoeksterrein 3
2.2	Waardering archeologische vindplaatsen 4
2.3	Impactbepaling 4
2.4	Bepaling van de maatregelen 5
2.4.1	Kennispotentieel verder (voor)onderzoek 5
2.4.2	Volledigheid van het vooronderzoek 6
2.4.3	Keuze verder vooronderzoek 7
3	Programma van maatregelen9
3.1	Administratieve gegevens en afbakening advieszone 9
3.2	Onderzoeksdoelen en vraagstelling 11
3.3	Maatregelen archeologisch booronderzoek 11
3.3.1	Algemene bepalingen 11
3.3.2	Technische bepalingen verkennend archeologisch booronderzoek 11
3.3.3	Technische bepalingen waarderend archeologisch booronderzoek 14
3.3.4	Technische bepalingen proefputten in functie van steentijdartefactsites 15
3.4	Maatregelen proefsleuvenonderzoek 15
3.4.1	Algemene bepalingen 15
3.4.2	Technische bepalingen 16
3.5	Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code Goede Praktijk 17
4	Lijsten.....18
4.1	Plannenlijst 18
5	Bibliografie.....18

1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Naam site	Rumst Retentiebekken
Ligging	Percelen ten zuiden van de Lage Vosbergstraat/A. Stocletlaan, op de grens tussen de gemeenten Rumst en Duffel
Kadaster	Gemeente Rumst, Afdeling 1, Sectie A, percelen 253A, 2532C, 254A; gemeente Duffel, Afdeling 1, Sectie E, perceel 525C ¹
Oppervlakte plangebied	18.591 m ²
Oppervlakte advieszone	7.577 m ²
Kartering gewestplan	Agrarisch gebied, natuurgebied, woongebied met landelijk karakter, milieubelastende industrieën
Uitgevoerd vooronderzoek	Bureauonderzoek (2023L235) Landschappelijk bodemonderzoek (2024C149)

2 GEMOTIVEERD ADVIES

2.1 DATERING EN INTERPRETATIE ONDERZOEKSTERREIN

Het plangebied met een oppervlakte van ca. 1,8 ha bevindt zich op een licht hellend terrein dat daalt van ca. 8 m TAW in het noorden naar ca. 6 m TAW in het zuiden, te wijten aan de ligging tussen de hoger gelegen Boomse cuesta en de vallei van de Benedennete. Doorheen het plangebied stroomt de Duffelse en Rumstse Scheibeek, de Nete stroomt ca. 1 km ten zuiden ervan. Bodemkundig kent het plangebied matig natte lemige zandbodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont.

Over de locatie van het plangebied zijn geen directe archeologische of historische gegevens bekend. Het is gelegen tussen Duffel (in het oosten) en Rumst (in het westen), die beide een lange geschiedenis kennen, minstens vanaf de Romeinse periode. Rumst, gelegen aan de Romeinse weg van Asse naar Kontich, en niet ver van de samenvloeiing van Nete en Dijle, was een strategische plaats, waardoor het niet te verwonderen is dat er in de 1^e eeuw een Romeinse *vicus* werd gesticht. In de nabije omgeving van het plangebied werden archeologische vondsten gedaan uit alle archeologische perioden.

Het plangebied doet minstens vanaf de 18^e eeuw dienst als landbouwgebied. Op de kaart van Ferraris bevinden er zich akkers, omzoomd door bomenrijen, en ook vandaag heeft het gebied nog een landbouwfunctie.

¹ De perceelsgrenzen op het GRB wijken in het westen van het plangebied af van de grenzen die werden ingemeten door een landmeter. Voor de afbakening van het plangebied en het opmaken van de plannen werden de gegevens van de landmeter als referentie genomen. Op de plannen met kadasterkaart overschrijden de grenzen van het plangebied verschillende perceelsgrenzen, in werkelijkheid en administratief is dit niet het geval.

2.2 WAARDERING ARCHEOLOGISCHE VINDPLAATSEN

Op basis van de historische informatie, het historisch kaartmateriaal en de gekende archeologische waarden kunnen geen uitspraken worden gedaan over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen binnen het plangebied.

Gezien de eerder gunstige landschappelijke ligging van het plangebied op een licht hellend terrein in de nabijheid van stromend water, en de aanwezigheid van relatief intacte bodemprofielen, geldt voor het plangebied een hoge verwachting voor artefactsites uit de steentijden en voor sporensites uit de metaaltijden, Romeinse periode, middeleeuwen en nieuwe tijd is gezien de landschappelijke ligging en de gegevens uit de directe omgeving hoog. Gezien het landbouwgebruik, minstens vanaf de 18^e eeuw, is de kans om sites aan te treffen die wijzen op bewoning, begraving of ambachtelijke activiteiten uit jongere periodes aan te treffen eerder laag.

2.3 IMPACTBEPALING

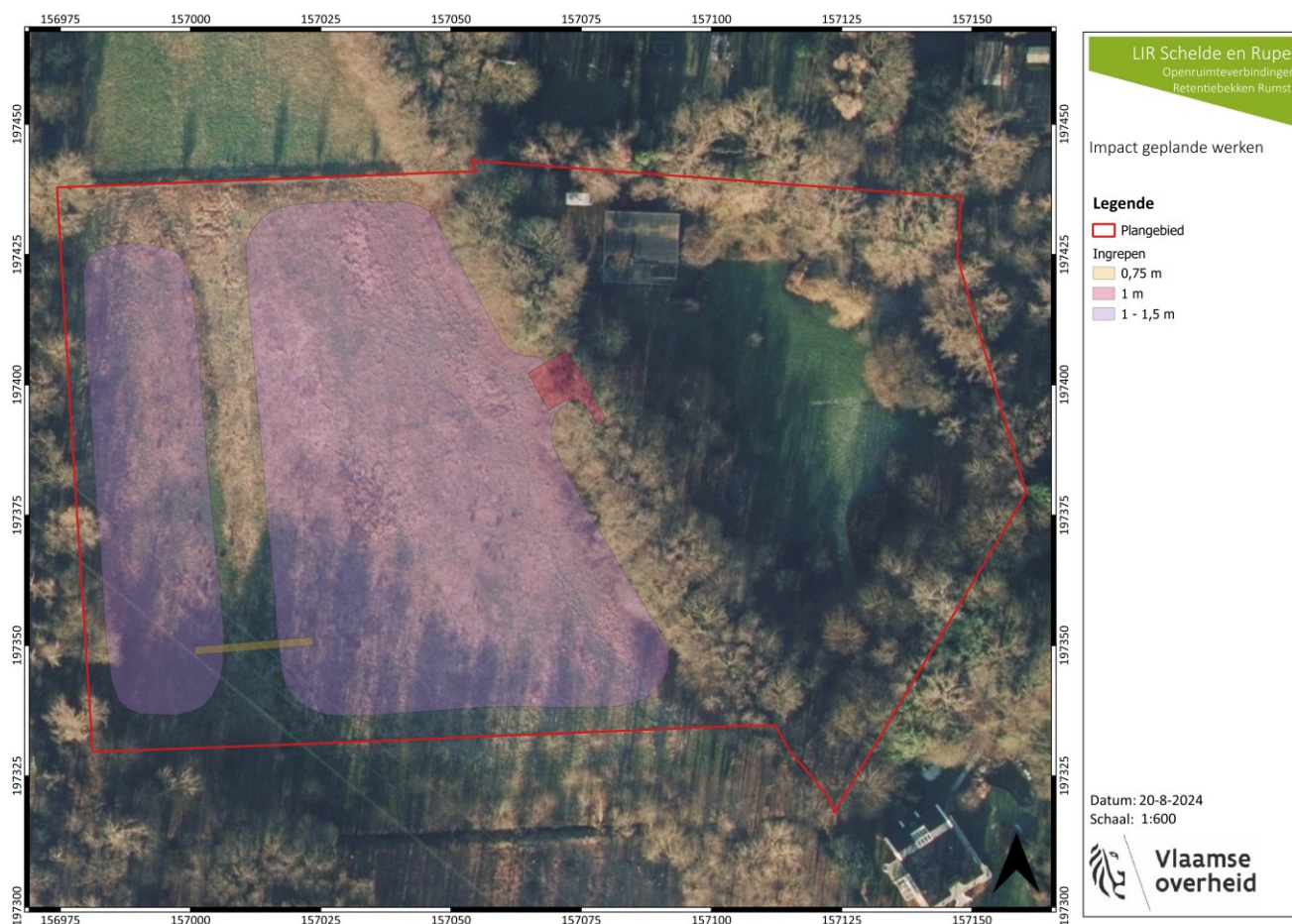
De geplande werken zullen een aanzienlijke impact hebben op de ondergrond (Plan 1).

Het oostelijke bekken zal een oppervlakte (aan maaiveld) van ca. 1.700 m² hebben, dat zal worden uitgegraven tot minstens een meter diepte, en plaatselijk tot 1,50 m diep.

Het westelijke bekken krijgt een oppervlakte (aan maaiveld) van ca. 5.480 m², met een uitgraving van ca. 1,20 m diep, die plaatselijk tot 1,80 m diep zal reiken.

De buizen tussen beide bekkens hebben een diameter van 40 cm. De onderzijde reikt tot 6 m TAW, wat neerkomt op ca. 0,75 m onder het huidige maaiveld. Deze doorsnijden de verstoorde zone van de bestaande waterleiding en zullen quasi geen bijkomende verstoring veroorzaken.

De uitstroomconstructie op de oever van de Scheibeeck zal tot max. 1 m diep worden uitgegraven over een lengte van 12 m en een breedte van 6,74 m.

Plan 1: Impact geplande werken op orthofoto²

2.4 BEPALING VAN DE MAATREGELEN

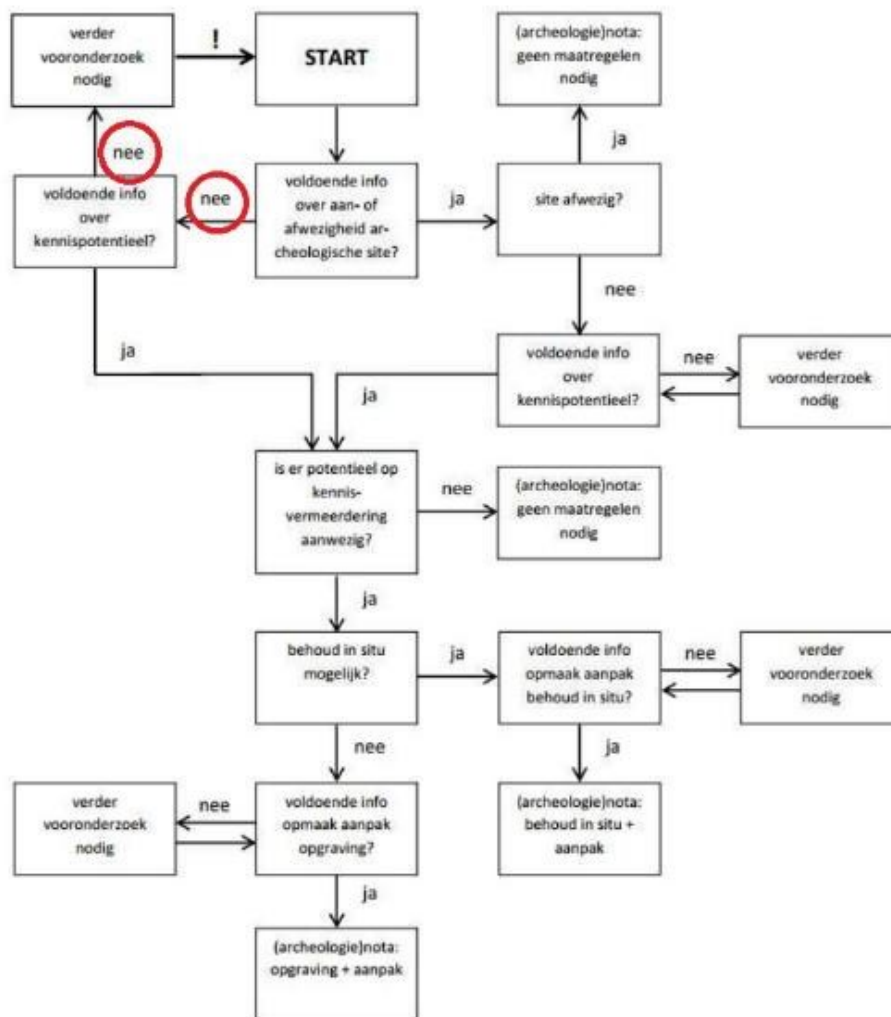
2.4.1 Kennispotentieel verder (voor)onderzoek

De bodem vertoont in het noordelijk deel van het plangebied een relatief goede bewaring (ABC-profielen). Hier is een hoog potentieel op de bewaring van steentijdsites. In het zuidelijk deel van het terrein werd nergens een goed bewaard bodemprofiel vastgesteld. Het potentieel voor de bewaring van steentijdsites is hier laag. Voor het hele gebied is er een potentieel op de bewaring van sporensites.

² (AGIV, 2024d)

2.4.2 Volledigheid van het vooronderzoek

Op basis van het uitgevoerde vooronderzoek is er onvoldoende informatie over de aan- of afwezigheid van een archeologische site. Het kennispotentieel kon onvoldoende bepaald worden. Op basis van de beslissingsboom voor verder archeologisch onderzoek³ is verder onderzoek daarom aangewezen.

Figuur 1: Beslissingsboom bij de afweging over de noodzaak tot verder vooronderzoek⁴

³ (AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020, p. 32, Fig. 3)

⁴ (AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2020, p. 32, Fig. 3)

2.4.3 Keuze verder vooronderzoek

Tabel 1: Overzicht van de keuze onderzoeksmethodes

Soort vooronderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Motivatie
Archeologisch booronderzoek (verkennend/waarderend)	Ja	Ja	Nee	Ja	Dit onderzoek is nodig in de zones waar bij het landschappelijk bodemonderzoek een ABC-profiel werd aangetroffen.
Proefputten in functie van steentijdartefactensites	Ja	Ja	Nee	Ja	Dit onderzoek is nuttig wanneer het archeologisch booronderzoek de aanwezigheid van een steentijdartefactensite aantoonde.
Proefsleuven en -putten	Ja	Ja	Nee	Ja	Voor het gehele plangebied geldt een potentieel voor sporenarcheologie. Ter hoogte van de geplande ingrepen zal een proefsleuvenonderzoek nodig zijn.

Op basis van het landschappelijk bodemonderzoek wordt in de noordelijke zone van de geplande bekkens een archeologisch booronderzoek geadviseerd. Waar een ABC- of AC-profiel werd aangetroffen wordt, eveneens ter hoogte van de geplande ingrepen, een proefsleuvenonderzoek geadviseerd (Plan 3).

Plan 2: Plangebied met afbakening van de zones voor verder onderzoek⁵

⁵ Ongeldige bron opgegeven.

3 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

3.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS EN AFBAKENING ADVIESZONE

Naam site	Retentiebekken Rumst
Ligging	Percelen ten zuiden van de Lage Vosbergstraat/A. Stocletlaan, op de grens tussen de gemeenten Rumst en Duffel
Kadaster	Gemeente Rumst, Afdeling 1, Sectie A, percelen 253A, 2532C, 254A
Coördinaten advieszone	NO: 157046,6; 197432,7 NW: 156980,8; 197423,1 ZO: 157090,6; 197342,0 ZW: 156989,9; 197336,8
Oppervlakte advieszone	7.180 m ²

Plan 3: Advieszone op meest recente orthofoto⁶

⁶ (AGIV, 2024d)

3.2 ONDERZOEKSDOELEN EN VRAAGSTELLING

Het doel van het verder vooronderzoek is het bepalen van de aan- of afwezigheid van een archeologische site op het terrein, het bepalen van de karakteristieken hiervan en het bepalen van de maatregelen die genomen dienen te worden voorafgaand aan de inrichting van het terrein. Hierbij dienen volgende onderzoeksvragen te worden beantwoord:

Onderzoek naar artefactsites uit de steentijden:

- Zijn er steentijdartefacten aanwezig?
- Betreft het geïsoleerde vondsten of is er sprake van een vondstenconcentratie?
- Kunnen deze concentraties wijzen op de aanwezigheid van een archeologische site uit de steentijden?

Proefsleuvenonderzoek:

- Zijn er antropogene sporen of structuren aanwezig?
- Wat is de aard en omvang van de sporen?
- Wat is de bewaringstoestand van de sporen?
- Behoren de sporen tot één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Is er potentieel op kennisvermeerdering aanwezig?
- Is behoud in situ mogelijk?
- Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies- van de zones voor vervolgonderzoek?

3.3 MAATREGELEN ARCHEOLOGISCH BOORONDERZOEK

3.3.1 Algemene bepalingen

Het archeologisch booronderzoek heeft als doel archeologische sites op te sporen door middel van boringen. De strategie en afbakening voor het verkennend archeologisch booronderzoek worden bepaald door de resultaten van het landschappelijk bodemonderzoek. Het waarderend archeologisch booronderzoek hanteert dezelfde technieken als het verkennend archeologisch booronderzoek, maar in andere resoluties, afgestemd op de specifieke onderzoeksvragen en -doelstellingen. De strategie en afbakening voor het waarderend archeologisch booronderzoek worden aangestuurd door de resultaten van het verkennend archeologisch booronderzoek.

3.3.2 Technische bepalingen verkennend archeologisch booronderzoek

a. Boor

Voor het karteren van artefactensites heeft de gebruikte boor een boorkop van minimaal 10 centimeter. De gehanteerde boor laat steeds toe om een natuurgetrouwe doorsnede te bekomen van de aanwezige aardkundige eenheden of antropogene lagen en om sediment gescheiden in te zamelen per aardkundige eenheid of antropogene laag.

b. Grid en locatie

Wanneer steentijdartefactensites bewaard kunnen zijn, bedraagt de resolutie als uitgangspunt 10 bij 12 meter of dichter. Hierbij is 10 meter de afstand tussen de raaien en 12 meter de afstand tussen de boringen in een raai. De boringen worden geplaatst in een regelmatig en verspringend driehoeksgrid. Er worden 29 verkennende archeologische boringen voorzien. Hun inplanting is weergegeven op Plan 4.

c. Boordiepte en boorvolume

Van elke relevante aardkundige eenheid of antropogene laag wordt een volledig boorprofiel bekomen en wordt een volume sediment opgeboord en ingezameld dat representatief is voor de desbetreffende aardkundige eenheid of antropogene laag. De bouwvoor maakt, wanneer relevant voor de vraagstellingen, deel uit van de beoogde aardkundige eenheden. De inzameling van sediment gebeurt gescheiden, per aardkundige eenheid of antropogene laag.

d. Boorbeschrijving

Alle boringen worden in het veld beschreven. Een selectie van representatieve boorprofielen wordt open gelegd en tegen een egale en neutrale achtergrond in detail gefotografeerd, waarbij de stratigrafische volgorde wordt aangehouden, en de dikte van elke aardkundige eenheid of antropogene laag overeenstemt met de dikte zoals deze opgeboord werd, met aanduiding van boven- en onderzijde.

e. Zeven

Het opgeboorde sediment wordt gezeefd met behulp van een zeef met maaswijdte van maximaal 2 mm. Zeefresidu's worden gecontroleerd gedroogd en worden vervolgens uitgezocht en gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische vondsten en indicatoren, zowel van menselijke als natuurlijke aard of een combinatie van beide. Vondsten worden voorzien van een vondstkaartje.

f. Verwerking en interpretatie

Op basis van de waargenomen variatie in aardkundige opbouw worden alle boorlocaties toegewezen tot een beperkt aantal typeprofielen die representatief zijn voor de onderscheiden variaties in aardkundige opbouw of bodemontwikkeling en -conservatie.

De topografie van de aardkundige eenheden of antropogene lagen die relevante vondsten of archeologische indicatoren bevatten, wordt vertaald in een digitaal terreinmodel. De verschillende vondstlocaties worden naar vondstcategorie, of combinaties van vondstcategorieën, hierop geplot.

Plan 4: Inplanting verkennende archeologische boringen op orthofoto⁷

⁷ (AGIV, 2024d)

f. Verwerking en interpretatie

Op basis van de waargenomen variatie in aardkundige opbouw worden alle boorlocaties toegewezen tot een beperkt aantal typeprofielen die representatief zijn voor de onderscheiden variaties in aardkundige opbouw of bodemontwikkeling en -conservatie.

De topografie van de aardkundige eenheden of antropogene lagen die relevante vondsten of archeologische indicatoren bevatten, wordt vertaald in een digitaal terreinmodel. De verschillende vondstlocaties worden naar vondstcategorie, of combinaties van vondstcategorieën, hierop geplot.

3.3.4 Technische bepalingen proefputten in functie van steentijdartefactsites

Voor steentijdartefactensites wordt een methode gebruikt waarbij met de hand vierkante proefputten worden gegraven. Het uitzeven van de onderzochte sedimenten geldt als inzamelmethode.

Indien een vast grid wordt gehanteerd, worden de proefputten uitgezet in een grid van maximaal 15 x 18 meter. De proefputten zijn, afhankelijk van de onderzoeksvragen en -doelstellingen, 0,25 vierkante meter groot en vierkant van vorm. Iedere proefput wordt beschouwd als een werkput.

Alle proefputten worden genummerd en ingemeten, inclusief hoogtemeting (planimetrie in Lambertcoördinaten (EPSG:31370), altimetrie ten opzichte van de Tweede Algemene Waterpassing) met een nauwkeurigheid van 1 centimeter of nauwkeuriger.

Het sediment wordt per proefput uitgezeefd, en dit per arbitrair niveau van maximaal 10 centimeter of per aardkundige eenheid. De keuze van de dikte van elk arbitrair niveau wordt gemaakt met het oog op het inzamelen van een maximum aan relevante verticale ruimtelijke informatie. Alle aardkundige eenheden die vondsten kunnen bevatten worden onderzocht. Het zeven gebeurt met een maaswijdte van maximaal 2 millimeter. De gebruikte zeeftechniek en -materialen zijn van die aard dat ze geen schade toebrengen aan de culturele vondsten, om de mogelijkheid voor later specialistisch onderzoek niet in het gedrang te brengen. Voor natuurwetenschappelijke vondsten wordt gezeefd volgens de bepalingen uit CGP hoofdstuk 9.

Alle vondsten worden ingezameld met vermelding van putnummer en aardkundige eenheid, laag of arbitrair niveau. Het meest representatieve putwandprofiel per proefput wordt gefotografeerd. Een representatieve selectie ervan wordt beschreven zoals een referentieprofiel (zie CGP hoofdstuk 10).

3.4 MAATREGELEN PROEFSLEUVENONDERZOEK

3.4.1 Algemene bepalingen

Proefsleuven hebben tot doel een ruimtelijk inzicht van de archeologische site verwerven, proefputten hebben tot doel een zicht te krijgen op de stratigrafische opbouw van de te onderzoeken zones. Bij sites zonder complexe verticale stratigrafie zijn proefsleuven het uitgangspunt, en vormen proefputten een aanvulling wanneer onvoldoende zicht bestaat op de verticale stratigrafische opbouw van de te onderzoeken zones.

pagina 16 van 18

pagina 16 van 18

9.11.2021

Kijkvensters worden aangelegd om een spoor of een concentratie van sporen waarvan de interpretatie en de waardering niet onmiddellijk duidelijk is beter te onderzoeken, en om een schijnbare afwezigheid van sporen te verifiëren. Kijkvensters worden, afgezien van hun ligging, afmeting en vorm, op dezelfde wijze als de proefsleuven aangelegd.

Plan 5: Inplanting proefsleuven in op orthofoto⁸

3.5 VOORZIENE AFWIJKINGEN TEN AANZIEN VAN DE CODE GOEDE PRAKTIJK

Er worden geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien.

⁸ (AGIV, 2024d)

4 LIJSTEN

4.1 PLANNENLIJST

Plan 1: Impact geplande werken op orthofoto	5
Plan 2: Plangebied met afbakening van de zones voor verder onderzoek	8
Plan 3: Advieszone op meest recente orthofoto.....	10
Plan 4: Inplanting verkennende archeologische boringen op orthofoto	13
Plan 5: Inplanting proefsleuven in op orthofoto.....	17

5 BIBLIOGRAFIE

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED. (2020). Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0). Brussel. Opgehaald van https://www.onroerenderfgoed.be/sites/default/files/2019-03/CGP_V4_TC_20190322.pdf
- AGIV. (2024d). Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschallig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Opgehaald van <https://www.geopunt.be>